

ZA TICHEM

NOVOHRADSKÉ HORY

VELMI OSOBNÍ PRŮVODCE PO MÍSTECH,
KDE SE DUŠE MŮŽE NADECHNOUT

JAN ŠTIFTER

motto

Za tichem Novohradské hory

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.motto.cz
www.albatrosmedia.cz

motto

Jan Štifter

Za tichem – Novohradské hory – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

ZA TICHEM

NOVOHRADSKÉ
HORY

ZA TICHEM

NOVOHRADSKÉ
HORY

JAN ŠTIFTER

motto

V sedmdesátých letech se přes Třeboň do centra Českých Budějovic vydal ohromný balvan, do té doby ukrytý v lesích poblíž Nových Hradů, stotřicetitunový valoun tehdy doplnil prostranství před budovou Muzea dělnického revolučního hnutí, dnes tu sídlí Jihočeská vědecká knihovna. Kvůli nedávné přístavbě se kus skály o pár metrů přestěhoval, ocitl se tak na méně exponovaném místě.

Materiál z řady statků posloužil na vybudování nových domů ve vnitrozemí, stejně jako nábytek a nádobí z chalup, které zůstaly uprázdněné po druhé světové válce, dodnes někdo používá na druhém konci republiky.

*Novohradské hory se vlily do plastových lahví, v perlivé i neperlivé podobě, s mnoha příchutěmi je kamiony rozvážejí po celé zemi.
Genius loci ale sedí na původním místě, v pustině, kde ještě nezarostly stopy lidí.*

NEPROPUSTNÝM TICHEM

Novohradské hory jsou kraj zalitý tichem. Odleh-
lým, trochu zapomenutým koutem, který po čtyři
desetiletí protínala hradba mezi Západem a Výcho-
dem – světové sféry vlivu na sebe hleděly přes drá-
ty právě tady, při česko-rakouské hranici. Železná
opona se trvale zařízla do lidských sídel, některé
obce zcela zanikly, jiné přežily díky výměně oby-
vatel. Přesto to ale nejsou typické Sudety, protože
na jihu Čech německé osídlení neprostupovalo tak
hluboko do vnitrozemí jako na západě nebo severu
republiky: Novohradské hory nikdy nepřišly o svou
duši a své duše, tohle pohraničí ani zdaleka nepři-
pomíná jiné periferní regiony, které převálcovala
divokost devadesátých let, s jedinou výjimkou, a tou
je okolí silnice E55, protínající Kaplici a Dolní Dvoři-
ště. Ve Dvořišti se z kulturního šoku vzpamatovávají
dodnes. Vybydlené baráky tvoří nepatrný zlomek
zástavby Novohradských hor, o chalupy se někdo
stará. Nebo jejich torza zarostla mechem a kopřiva-
mi. Příroda je k Novohradským horám milosrdná,
rozhodně milosrdnější než celé 20. století.

Novohradské hory, zejména jejich podhůří, jsou krajem mých předků – kdykoliv se tam vrátíme, mám pocit, že jedeme domů. I proto do žádného jiného regionu nejezdíme tak často, snad s výjimkou Hornoplánska, i tam cítíme hluboké kořeny. Naši předci odpočívají na zrušených hřbitovech Trhových Svinů, Kaplice nebo Cetvin. Místo exotických dálek nás daleko víc přitahuje detailní znalost známých míst – vrátíme se tam, kde nám bylo dobře, a vždycky tam zažijeme něco nového nebo objevíme místo, kterého jsme si při poslední návštěvě nevšimli. I přesto pro nás zůstává řada míst Novohradských hor neprobádaná, a je to dobře – souzním se slovy Milana Koželuha, který napsal, že z těch hor nechce vidět úplně všechno, protože pak už není na co se těšit. Průvodce, který se chystáte číst, je tak velmi osobní: ukazuje místa, kde jsme něco objevili sami pro sebe. Každé místo máme také spojené s někým.

Rád bych na tomto místě poděkoval zejména Pavle Matějkové, Robertu Blíženci a Josefu Kroutvorovi, kteří se se mnou podělili o své „tiché Novohradky“.

Pátrání po tichých místech může způsobit poprask – zvláště u lidí, kteří srůstají s horami, jsou tu pro jejich odlehlost, nechávají se hýčkat novohradským tichem. V kopcích se nachází řada samot, lesních průseků nebo vodních ploch, u kterých se lze přímo rozpustit v nerušeném klidu, právě tato místa ale nejsou předmětem předkládané publikace – i proto, že k nim někdy nevedou cesty a poutník se může jednoduše ztratit. Hlavním důvodem ale je, že nejvzácnější ticho je potřeba přece jen trochu hledat. Vedle nejtisších míst je tu řada tichých, klidných a vlidných míst, právě po nich se dnes vydáme. Chci vás chytit za ruku a taky trochu za srdce, chci vám ukázat, kde to mám rád.

Že jsou Novohradské hory svou ospalostí už dnes trochu raritní, jsem pochopil v Krkonoších a Jizerských horách – po lesních cestách se táhnou davy turistů, na frekventovaných křižovatkách na ně čekají bistra, hospody, kavárny. Do přírody tam daleko víc vstupuje člověk, ochočuje si ji. Tady u nás je pořád ještě možné putovat celý den a nenarazit na otevřený kiosky, s lidmi se tu někde ještě pořád nepočítá. Je to dáno i ubytovací kapacitou, která Novohradsko a Doudlebsko činí turisticky udržitelné. Kdo miluje společnost, měl by se vypravit na Lipensko, ale i to má mnoho tváří a některé, především pravý břeh Vltavy, dodnes překvapují zvláštní poetikou.

Přestože jedinečnost Novohradských hor spočívá především v kouzelné přírodě a duši lahodící krajiny, každým místem prostupují otisky lidí, dějinné události dnes dovolují hledat v těch kopcích krásu zániku. Představovat si čilý ruch v místech, kde dnes nic není, ale i to nic je zpráva o tom, co tady dříve bylo. Zvláště na taková místa se zaměřuje tento průvodce. Opírá se o osobní zkušenost, ale z velké části také o vyprávění pamětníků, některé příběhy jsou v této knize publikované docela poprvé. Cenným zdrojem je také *Kohoutí kříž*, unikátní projekt Jihočeské knihovny, mapující německou literaturu Šumavy včetně osobností, které ji po staletí utvářely.

Nakonec i tady bývala kdysi Šumava. Název „Pohoří na Šumavě“ není chybným úsudkem pražského úředníka, když hledal český název pro horské městečko Buchers, zdejší lidé se jako Šumaváci vnímali. Termín Novohradské hory je poměrně nový – *Gratzener Bergland* se odkazuje spíše k tomu, že celý tenhle kraj kdysi spravovala novohradská šlechta, Novohradské hory byly dominiem Buquoyů. Ale i starousedlíci, kteří po druhé světové válce museli opustit své domovy, vzpomínali na své vesnice na Šumavě, byli to Šumaváci. Obyvatelé prodloužené Šumavy. Zaznamenal jsem už také termín „Šumava bez lidí“ nebo „Tichá Šumava.“ Deklaruje, že turistické Šumavě na dohled rostou lesy, které jsou rájem samotářů, že jsme ještě pořád nezalidnili všechno.

Jan Štifter, červen 2023

TRHOVÉ
SVINY